

کار آفرینی در گردشگری روستایی راهکاری در جهت توسعه روستاها

کیوان صابری^{1*}، دکتر سعید غلامرضایی²، سامان رحیمی³، احسان خسروی⁴

¹ دانشجوی رشته توسعه روستایی دانشگاه لرستان، ²استاد یار گروه توسعه روستایی دانشگاه لرستان، ³دانشجوی رشته توسعه روستایی دانشگاه یاسوج، ⁴دانشجوی رشته توسعه روستایی دانشگاه لرستان

چکیده

کارآفرینی نیروی محرکه توسعه اقتصادی به حساب می آید. سه دلیل مهم توجه به موضوع کارآفرینی، تولید ثروت، توسعه تکنولوژی و ایجاد اشتغال مولد است. در این راستا گردشگری یکی از بخش های اقتصادی است که بدلیل ایجاد ارتباط و نظم بین گردشگر بعنوان انسان جستجوگر و متحور و تنوع طلب با طبیعت و اماکن و آثار باستانی به درجه بالایی از مشارکت کارآفرینانه نیاز دارد. با توجه به اهمیت کارآفرینی در تولید ثروت و ویژگی گردشگری به عنوان ابزاری بالقوه برای توزیع و باز تولید در تمامی سطوح جامعه، به نظر می رسد هم افزایی کارآفرینی در حوزه گردشگری روستایی می تواند به عنوان کمک موثری جهت توسعه و توانمند سازی روستا های میزبان قلمداد گردد. در این مقاله ضمن اشاره به تعاریف، مفاهیم و ویژگی های کارآفرینی و گردشگری روستایی به الزامات توسعه کارآفرینی و ارائه راه کارهایی جهت ارتقای سطح کارآفرینی در صنعت گردشگری روستایی پرداخته خواهد شد. روش تحقیق در این مقاله از نوع کتابخانه ای و استفاده از منابع قابل اعتماد داخلی و خارجی می باشد.

کلمات کلیدی: توسعه روستایی، توسعه گردشگری، کارآفرینی، گردشگری روستایی

مقدمه

در دنیایی که شرایط محیطی با تغییرات سریع و شتابانی روبرو است، صاحبان کسب و کار مختلف همواره با تغییر سلاقی و نیاز های بازار روبه رو هستند. فایق آمدن بر چالش های رقابتی و محیط پر آشوب حاصل از این تغییرات به مدیران و افرادی خلاق، ریسک پذیر و آگاه به فرصت های محیطی نیاز دارد. در گونه شناسی مردم، از گروهی از افراد به نام کار آفرین یاد می شود این افراد قادرند با مدیریت صحیح منابع و تهدیدات را به فرصت و فرصت ها را به ثروت تبدیل کنند (گرچی، 1391). کار آفرینی نیروی اصلی توسعه اقتصادی به حساب می آید که با استفاده از تغییر و نوآوری، رشد تولید و خدمات را به وجود می آورد. در این راستا بسیاری از کشور های جهان با پذیرش گفته شومپیتر مبنی بر اینکه «کارآفرینی موتور توسعه است» معتقدند کار آفرینی نقش اجتناب ناپذیری در بهبود بهره وری و ارتقای رشد اقتصادی ایفا کرده و در واقع مترادف با موفقیت فردی، سازمانی و ملی است (هاشمی، 1386). از سوی دیگر محققان و صاحب نظران مختلف، پس از بررسی تجارب کشورها و مناطق مختلف از توسعه گردشگری، متفق القول بر نقش پر رنگ جوامع محلی روستایی به عنوان جامعه میزبان، در موفقیت فعالیت های گردشگری در منطقه تاکید می ورزند و از آن به عنوان اصلی ترین عنصر توسعه این گونه فعالیت ها یاد می کنند. بر اساس همین نتایج آنها معتقدند که در نواحی کمتر توسعه یافته مانند روستاها، توسعه گردشگری باید در وهله نخست پاسخی برای برآورده ساختن نیاز های اقتصادی ساکنان داشته باشد و در این میان فقر و بی کاری دو مشکل عمده در این نواحی محسوب می شوند که توسعه

فعالیت های گردشگری باید بتواند در کاهش این مشکلات ثمر بخش باشد (غنیان، 1389). افزایش جمعیت در نواحی شهری، خاستگاه بسیاری از شهرنشینان در روستا، وجود مناطق بکر و مستعد گردشگری در نواحی روستایی و قرار گرفتن اکثر جاذبه های گردشگری در نواحی بیرون از شهر های امروزی، فزونی گرفتن تقاضا را در بخش گردشگری نواحی روستایی و قرار گرفتن اکثر جاذبه های گردشگری در نواحی بیرون از شهرهای امروزی، فزونی گرفتن تقاضا را در بخش گردشگری نواحی روستایی به ویژه در دهه های اخیر، با افزایش بیشتری نیز روبرو کرده است. با توجه به تعاریف متعددی که از سوی محققان این امر ارائه گردیده است گردشگری روستایی دارای ویژگیهایی ازین دست است که: (1) فعالیت های گردشگری در مناطق روستایی رخ می دهد، (2) فعالیت های گردشگری مرتبط با زندگی روستایی می باشند، (3) علائق گردشگران مبتنی بر تولیدات کشاورزی، سبک زندگی کشاورزان و و آداب و رسوم سنتی اقوام می باشد، (4) و گردشگری روستایی باید به شیوه ای پایدار توسعه یابد. (غنیان، خانی، بقایی، 1390)

گسترش گردشگری روستایی باعث روی آوردن مردم به فعالیت های سازنده و رونق اقتصادی و کاهش فقر می شود که گسترش خدمات اجتماعی و رشد سرمایه گذاری را در مناطق مختلف در پی خواهد داشت. بنا بر این گردشگری روستایی با ایجاد تقاضاهای جدید موجب به وجود آمدن فرصت های جدید شغلی، ارتقای سطح درآمدی خانواده، تعامل فرهنگ ها، افزایش سطح آگاهی ها تغییر در ساختار های موجود و ایجاد زیر ساخت ها و بستر های لازم برای توسعه فعالیت های مختلف شده است و که این موارد همه پایه و اساس توسعه روستایی هستند. همچنین تحرک و پویایی را در جوامع روستایی ایجاد کرده و زمینه را برای افزایش سرمایه گذاری، ایجاد بنگاه های مختلف اقتصادی به ویژه برای کسب و کار های کوچک و متوسط و تحریک کارآفرینان و توسعه کار آفرینی فراهم می کند. گردشگری روستایی یکی از بخش های اقتصادی است که به درجه بالایی از مشارکت بخش کار آفرینی نیاز دارد. برای پاسخ گویی به تقاضای روز افزون و نیاز های مختلف گردشگری، به تنوع خدمات و محصولات توریستی نیازمندیم (Lordkipanidze، 2005). بنا بر این تلفیق دو مقوله کارآفرینی و گردشگری به دلیل تاثیر متقابل بر یکدیگر و هم افزایی در توسعه اجتماعی اقتصادی روستایی و در نتیجه توسعه روستایی موضوع مهمی برای بررسی و تامل به شمار می رود. پس باید عوامل و سیاست های تاثیر گذار در توسعه کارآفرینی در گردشگری روستایی شناسایی شده و در نهایت اینکه راه کارها و راه حل های لازم ارائه شوند. با توجه به اینکه در مقاله پیش رو در مورد کار آفرینی در گردشگری روستایی و توسعه روستایی بحث می شود نگاهی کوتاه به مفهوم کارآفرینی، فرد کارآفرین و گردشگری روستایی خالی از فایده نیست.

1- کار آفرینی:

واژه کارآفرینی از کلمه فرانسوی «Entereprendre» به معنی متعهد شدن گرفته شده است و دارای 5 جزء اساسی می باشد که عبارتند از:

آ- کارآفرین: فردی که به صورت آگاهانه تصمیم می گیرد کسب و کار مخاطره آمیز جدیدی را آغاز کند و کلیدی ترین جزء فرایند کارآفرینی است.

ب- فرصت: فرصت های زیادی در جامعه برای کسب و کار وجود دارد، ولی کارآفرین با تجزیه و تحلیل و شناسایی موقعیت های بازار، فرصت هایی را که از ظرفیت بالایی برخوردارند برای شروع کسب و کار خود بر میگزیند.

ج- ساختار: کارآفرین برای انجام کسب و کار خود باید مشخص سازد که در قالب چه نوع ساختاری می خواهد فعالیت خود را آغاز کند.

د- منبع: فرد کارآفرین باید منابع مالی و انسانی را شناسایی و حمایت سرمایه گذاران را جلب کند.

ه- استراتژی و برنامه کسب و کار: فرد کارآفرین باید اهداف کلی و استراتژی ها و برنامه های تفصیلی کسب و کار خود را تعیین کند (فیض بخش، 1383). شومپیتر² مقوله کارآفرینی را به عنوان نیروی برهم زننده اقتصاد به کار برد و آنرا تخریب خلاق نام

²Schumpete

گذاری کرد مقیمی، 1383). او معتقد است که کارآفرینی موتور محرک اصلی در توسعه اقتصادی بوده و نقش کارآفرین، نوآوری و ایجاد ترکیبات تازه ای از داده ها و ورودی ها می باشد. با توجه به جدول شماره 1 و توجه به تعریفهای موجود در آن کارآفرین کسی است که در کسب و کارهای مختلف احتمالا یکی از موارد زیر را به اجرا می گذارد:

- معرفی محصول جدید یا ایجاد کیفیتی جدید در حصول
- ایجاد روشی جدید برای تولید محصول
- ایجاد بازاری جدید برای محصول
- استفاده از منابع جدید
- ایجاد شکل سازمانی جدید در صنعت (Lordkipanidze، 2005).

2- گردشگری روستایی:

گردشگری (توریسم) به عنوان مجموعه فعالیت هایی تعریف می شود که مردم به خاطر تفریح، استراحت، تجارت و نظایر آن از محل زندگی خود به سایر مکانها مسافرت می کنند(داسل ویل و راجرز، 1378). و صنعت گردشگری آمیزه ای از فعالیتهای مختلف است به صورت زنجیره ای در جهت خدمات رسانی به گردشگران انجام می گیرد در نتیجه گردشگری روستایی شامل تمامی پدیده ها و روابط حاصل از تعامل گردشگران، عرضه کنندگان و فروشندگان محصولات تولید شده در روستاها و جوامع میزبان در فرایند جذب و پذیرایی از گردشگران می باشد(Mcintosh، 1995). و در تعریفی دیگر

گردشگری روستایی به عنوان یک بازکردن از گردشگری محسوب می شود و عبارت است از فعالیت

ها و گونه های مختلف گردشگری در محیطها مختلف روستایی و پیرامون آنها(جوان، سقایی، 1383). که عبارتند از گردشگری مبتنی بر طبیعت، گردشگری تاریخی-فرهنگی، اکوتوریسم، گردشگری مزرعه، و گردشگری سبز می باشد(رضوانی و دیگران، 1390). امروزه گردشگری روستایی به اندازه ای توسعه یافته که علاوه بر نقش غیر قابل انکار آن در شکوفایی اقتصادی روستاها، جزو عوامل موثر در برنامه ریزی های زیر بنایی اعم از توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است(استلاجی و خوشنیت، 1391)، به ویژه در کشورهای در حال توسعه، یعنی در آنجا که شکلهای دیگر اقتصادی مثل تولید یا استخراج از نظر اقتصادی به صرفه نیست یا نقش چندان مهمی در صحنه تجارت و بازرگانی ندارند. گسترش گردشگری روستایی علاوه بر نقش و تاثیر آن در ابراز هویت ملی و ایجاد امنیت اجتماعی، موجب ارتقای ابعاد وسیع اقتصادی از جمله ایجاد فرصتهای شغلی، درآمد زایی، کاهش فقر و گسترش عدالت اجتماعی و رفاه در جامعه روستایی می شود و همچنین مقدمه ای برای توسعه سرمایه گذاری دیگر بخشهای اقتصادی است(الوانی، پیروز، نوبخت، 1385).

پیشینه تحقیق

سیدالی³ و همکاران (2007) عوامل موفقیت افراد در توسعه گردشگری روستایی را با استفاده از مصاحبه های کانونی با سه گروه از کشاورزان با سطوح موفقیت مختلف (بر اساس روزهای کاری) مورد بررسی قرار دادند. یافته های تحقیق ایشان بیانگر آن بود که مهارت های شخصی کارآفرین، کیفیت مهمان نوازی و توان جذب مزرعه در گروه کارآفرینان موفق، در مقایسه با موارد دیگر، در سطح بالاتری قرار داشت.

کانها و مارکوس⁴ طی مقاله ای بر ضرورت تلفیق مفاهیم کارآفرینی و گردشگری روستایی بر ایجاد مفهوم کارآفرینی گردشگری روستایی تاکید کردند. این محققان پیشنهاد کردند که منابع محلی در جهت فعالیتهای کارآفرینی در لابه لای گردشگری روستایی

³Sidali

⁴Cunha & Marques

مورد استفاده قرار گیرد تا به ارائه محصولات نوآورانه ای مانند غذاها، نوشیدنی ها، مناظر طبیعی و مانند اینها در مناطق روستایی منجر شود.

در تحقیقات داخلی، دادورخانی و همکاران (1390) نقش گردشگری در پرورش ویژگی های کارآفرینانه و گرایش به کارآفرینی جوانان روستاهای کندوان و اسکندان از توابع شهر تبریز را مورد بررسی قرار دادند. نتایج این تحقیق نشان داد که روستای کندوان به دلیل بافت بی نظیر و همچنین موقعیت قرارگیری و جاذبه هایش، پتانسیل بسیار مناسبی برای جذب گردشگر و توسعه کارآفرینی دارد. علاوه بر این، جوانان روستای کندوان، که روستایی گردش پذیر است در مقایسه با جوانان روستای اسکندان دارای ویژگی های کارآفرینانه بالا تری هستند.

مواد و روشها

هدف تحقیق آشنایی با مفهوم کارآفرینی و موانع پیش روی آن همچنین استفاده کارآفرینی در صنعت گردشگری است تا با به کارگیری آن شاهد توسعه در اقتصاد گردشگری کشور شویم. در نگارش این مقاله روشهای مورد استفاده بر حسب روش تحقیق «کاربردی» و شیوه مطالعه بر حسب روش و ماهیت تحقیق «توصیفی-تحلیلی» می باشد. برای گردآوری اطلاعات در این مقاله از روش کتابخانه ای و اسنادی استفاده شده است.

بحث

امروزه کارآفرینی در گردشگری روستایی اهمیت زیادی پیدا کرده است. نقش کارآفرینی گردشگری برای توسعه نواحی مختلف جاذب گردشگری می تواند بسیار حیاتی باشد، بنابر این پیدا کردن مفهوم جدیدی از معیشت و آلترناتیوی برای کارآفرینان بسیار ضروری است. مسئولیت محیطی کارآفرینی می تواند مبنایی برای استفاده از منابع طبیعی باشد و بر ارزشهای غیره مادی و منابع طبیعی تجدید شونده تأکید ویژه ای داشته باشد (نجفی توه خشکه و آزادی، 1391). مطالعات مختلف نشان داده است که یکی از مهمترین اهداف توسعه بخش گردشگری روستایی و نهایتاً توسعه اقتصادی، ایجاد اشتغال و مهمترین سازوکار و ابزار آن کارآفرینی است. در حقیقت ترویج کارآفرینی در گردشگری روستایی باعث کاهش بیکاری در روستاها و افزایش بهره وری افراد و منابع و بالتبع افزایش درآمد جامعه می گردد. اگرچه نباید گفت که کارآفرینی در گردشگری روستایی، تنها راهکار اشتغالزایی و افزایش درآمدهای این بخش نیست، اما قطعاً می توان گفت که بهترین و بهره ورتترین نوع آن است (غنیان، 1389). تئورسین های اقتضایی معتقدند توسعه گردشگری مبتنی بر کارآفرینی محلی اغلب وابسته به عرضه منابع محلی و نیروی کار محلی می باشد و کمتر موجب تاثیر اجتماعی - فرهنگی منفی در ارتباط با مالکیت خارجی می گردند. در این صورت توان محلی روستاها با فعالیت های گردشگری افزایش یافته و فرصت هایی را برای مشارکت افراد فعال جامعه در مالکیت و تصدی امکانات به وجود می آورد (Morrison, 2006). محققان معتقدند که کسب و کارهای گردشگری خانوادگی کوچک روستایی از طرق زیر به منافع اقتصادی - اجتماعی و محیطی کمک می کنند:

- فراهم کردن راه حل های پایدار در مقابل چالش های اقتصادی و اجتماعی به صورت ارائه خدمات و استخدام نیروی کار
- خرید کالا و خدمات از تامین کنندگان روستایی
- حفظ محیط طبیعی روستا
- جذب سرمایه از کسانی که به دنبال تغییر سبک زندگی هستند
- افزودن ارزش جامعه

نتیجه مطالعات بیانگر این واقعیت است که به دلیل ضعف بنیه مالی ساکنان روستایی برای سرمایه گذاری در ساخت هتل ها، فروشگاه های بزرگ و سایر زیر بناهای مورد نیاز گردشگری، ساکنان غیره بومی یا خارجی ها وارد صحنه می شوند و سرمایه

گذاری می کنند و حتی اجناس مورد نیاز گردشگران را از سایر مناطق به آنجا وارد می کنند . یکی از تاثیرات این نوع سرمایه گذاری از دیدگاه ساکنان روستایی ، به کار نگرفتن آنها در مشاغل مهم یا سمت های مهم سازمانی این صنعت و در نتیجه مشارکت نداشتن ساکنان در سیاست گذاری و تصمیم گیری های مربوط به توسعه گردشگری در منطقه است (هال و جکینز، 1378).

کاربرد های کار آفرینی در گردشگری روستایی از جمله مهمترین کاربردهای کارآفرینی در حوزه گردشگری روستایی می توان به موارد زیر اشاره کرد :

- بارور شدن خلاقیت ها، ترغیب به نوآوری و توسعه آن، افزایش اعتماد به نفس، ایجاد و توسعه فرایندها، ثروت در بخش گردشگری روستایی و نهایتا در جامعه روستایی و افزایش رفاه عمومی
  - افزایش سود و سرمایه ، سرمایه گذاران و تامین رفاه بخش گردشگری و نهایتا رفاه اجتماعی
  - دگرگونی ارزشها و تحول ماهیت آنها و بوجود آوردن ارزش های تازه در گردشگری روستایی
  - پر شدن خلاءها و شکاف های بازار کار ، یعنی با توجه به دگرگونی شرایط بازار کار و فراهم شدن فرصت های تازه، تصمیمهای تازه ای گرفته می شود .
  - گذار از رکود اقتصادی ، جبران عقب ماندگی های اقتصادی و آسان شدن روند رشد و توسعه روستا
  - جلوگیری از پس روی اقتصاد به هنگام بحران و ناتوانی بخش های اقتصادی در ایجاد اشتغال
  - توسعه فرهنگی و رفع ناهنجاری های اجتماعی به موجب ایجاد ارتباط با گردشگران مختلف
  - توسعه گردشگری داخلی و خارجی و جذب ارز خارجی برای کشور
  - بالا رفتن شهرت و جایگاه کارآفرین روستایی و ایجاد ارزش فردی و اجتماعی(نجفی توه خشکه و آزادی، 1391).
- دامنه تاثیرات کارآفرینی بر گردشگری روستایی بسیار وسیع است . برخی از این تاثیرات عبارتند از :
- اشتغال زایی
  - رشد فرهنگی
  - ترغیب و تشویق سرمایه گذاری
  - شناخت، ایجاد، و گسترش روابط جدید ملی و بین المللی
  - افزایش رفاه
  - سامان دهی و استفاده اثر بخش از منابع
  - رشد اقتصادی
  - بهبود کیفیت زندگی روستایی(نجفی توه خشکه و آزادی، 1391)..
- با توجه به مطالب ارائه شده در مورد کارآفرینی در گردشگری، می توان گفت : اگرچه کارآفرینی در گردشگری روستایی در اصل و ماهیت خود تفاوتی با کارآفرینی در نواحی شهری یا سایر بخش های اقتصادی ندارد ، اما در واقع درونداهای مورد نیاز جهت توسعه کارآفرینی نظیر سرمایه، مدیریت، آموزش و تکنولوژی در سایر صنایع ، راحت تر از صنعت گردشگری روستایی یافت می شود . در حقیقت دنیای امروز کارآفرینی یکی از مهمترین جنبه های گردشگری است که اهمیت روزافزون خواهد یافت. زیرا تغییرات صورت گرفته در ترکیب درآمد زایی و اقتصاد جامعه روستایی ، از عواملی هستند که ضرورت کارآفرینی در گردشگری روستایی را بیش از پیش نمایان می سازند . می توان گفت که کارآفرینی در گردشگری روستایی به معنای به کار گیری خلاقیت و نوآوری در فعالیتهای مربوط به گردشگری در روستاها می باشد لازم به ذکر است که صرف داشتن نوآوری و خلاقیت به تنهایی منجر به بروز کارآفرینی و توسعه گردشگری روستایی نخواهد شد، مگر آنکه با توانمندی ها و کارکردهای مدیریتی تلفیق گردد. (نجفی توه خشکه و آزادی، 1391).

سیاستها و عوامل موثر بر توسعه کارآفرینی در گردشگری روستایی

بدون لحاظ دیدگاه کارآفرینان و نوع نگرش ایشان، واضح است که کارآفرینی به یک محیط مستعد جهت پرورش نیاز دارد. (Lordkipanidze, 2005). و محیطی که با فعالیتهای کارآفرینانه سازگار نباشد، بزرگترین مانع برای کارآفرینی خواهد بود در حالی که یک فضای حمایتی، کارآفرینان را تشویق می کند که به تعقیب فرصت های کسب و کار بپردازند. مجموعه عوامل محیطی موثر را می توان فضای حمایتی شمرد که اجزای آن عبارتند از: عوامل اجتماعی فرهنگی مناسب، سیاستها و قوانین حمایتی، عوامل پشتیبانی، عوامل اقتصادی و عوامل فیزیکی که در این قسمت به بررسی هر یک از این موارد می پردازیم:

1- عوامل اجتماعی فرهنگی

به نظر جامعه شناسان دلیل تفاوت سطوح کارآفرینی در جوامع، عرضه استعداد های کارآفرینانه است. اما برخلاف نظریه پردازان روانشناسی که باور دارند رفتارهای کارآفرینانه یا ذاتی هستند یا یاد گرفته می شوند، جامعه شناسان معتقدند که رفتارهای کارآفرینانه محصول عوامل اجتماعی- فرهنگی مثل فرهنگ گرایی، ساختار اجتماعی، نگرش جامعه، رهبری جامعه و ایدئولوژی سیاسی مثل شرایط تاریخی است (Morrison, 2006). کارآفرینان و شرکت های کارآفرین همگام با تغییرات گام بر می دارند و می کوشند فرصت های ایجاد شده در جریان این تغییرات را کشف و از آنها بهره برداری کنند. همگامی با تغییرات مستلزم بستری فرهنگی است که به تغییر بها می دهد و به استقبال آن می رود. بستری که در صورت لزوم، رهیافت ها و عملکرد های سنتی و قدیمی را کنار گذاشته و راه های نوینی را بر می گزیند. (Lordkipanidze, 2005). فرهنگ کارآفرینی شامل نگرش اجتماعی مثبت در مورد کسب و کارهای شخصی است. وجود یک فرهنگ کارآفرینانه بیانگر حمایت اجتماعی از روحیه کسب و کار است که در درون جوامع خاص در پاسخ به شرایط عدم اطمینان و رقابت پرورش می یابد (Morrison, 2006). علاوه بر لزوم فرهنگ کارآفرینی در یک مقصد لازم است رونق گردشگری و کسب و کارهای مربوط به آن نیز در جامعه مورد توجه قرار گیرند تا باعث توسعه کارآفرینی گردشگری در مقاصد گردد.

2- عوامل سیاسی قانونی

لوندستروم⁵ و استیونسون⁶ (2001) معتقدند سیاست های کارآفرینی جهت تشویق فعالیت های کارآفرینانه باید به گونه ای طراحی شوند که حوزه های انگیزه، فرصت و مهارت ها را در مراحل پیش از شروع، شروع و بعد از شروع فرایند کارآفرینانه تحت تاثیر قرار می دهد (Lordkipanidze, 2005).

فضای حمایتی دولت ها را می توان در قالب سیاست های کلان مورد بررسی قرار داد. سیاست های کلان به سه بخش تقسیم می شوند:

- سیاست های مالی: شامل مالیات است که برای کارآفرینان نرخ کلی مالیاتی پایین تر بهتر از تشویق های مالیاتی است
- سیاست های پولی: شامل عرضه سرمایه و نرخ پولی است. با رشد کسب و کارها و افزایش نیاز سرمایه نرخ بهره بسیار مهم می شود.
- سیاست های قانونی: شامل مسئولیت های اداری، فرآیند ها و الزامات ایجاد کسب و کار است (Lordkipanidze, 2005). علاوه بر سیاست های فوق الذکر وجود سیاست های توسعه دهنده صنعت گردشگری در مقاصد باعث ایجاد فرصت های کارآفرینانه در این بخش خواهد شد.

3- عوامل پشتیبانی

⁵Londstrom
⁶stivensen

در مجموع با ایجاد موسسات و نهاده هایی که دارای کارکرد های زیر باشند می توان از کارآفرینان و بخصوص کارآفرینان روستایی پشتیبانی به عمل آورد :

- تعلیم کارآفرینی در تمام سازمانها و کسب و کار های تازه تاسیس
- گردآوری داده ها و انجام تجزیه و تحلیل برای فراهم نمودن اطلاعات مناسب جهت آگاهی در خصوص سازمان هایی که تازه شروع به کار کرده اند و سازمان هایی که تازه ایجاد شده اند (کاظمی، 1385).

4- عوامل اقتصادی

اقتصاددانان نشان دادند که عوامل اقتصادی مثل نرخ بهره، نرخ تورم، نرخ سود و موانع شروع، عوامل موجهی برای تعیین سطح کارآفرینی مقصد می باشد. طبق این دیدگاه عرضه سرمایه، نیروی محرکه کارآفرینی و مصرف است. بدون موجودیت سرمایه و ریسک با یک قیمت مناسب، کسب و کارهای اندکی در بخش رسمی سازمان می یابد. اما از دید اقتصاددانان کینزین، انسان ماهیتا به دنبال منافع است و در هر جامعه ای افراد پیدا می شوند که ذاتا انگیزه بیشتری برای به دست آوردن منافع اقتصادی دارند. هر گاه بین عرضه و تقاضا عدم تعادل وجود داشته باشد افراد کارآفرین به سرعت خود را نشان می دهند (Morrison, 2006). در صورت توجه به گردشگری روستایی به عنوان صنعتی متغیر در وجه تقاضا این زمینه همواره برای کارآفرینان فراهم است تا با نوآوری در محصولات روستایی از این فرصت ها استفاده نمایند.

5- عوامل فیزیکی

- عوامل فیزیکی به دو دسته منابع طبیعی و زیر ساخت های فیزیکی تقسیم می شوند :
- محیط فیزیکی روستا : طبیعت (زمین، هوا، آب، گیاهان، حیات وحش و به طور کلی منابع طبیعی) در تامین نیاز های بشری همواره نقش موثری ایفا کرده و امروزه پذیرفته شده است که این محیط نقش مهمی در شکل دادن به گردشگری و تاثیر پذیرفتن از آن دارد (کاظمی، 1385).
  - زیر ساخت های کارآفرینانه : دولت نقش مهمی را در تامین زیر ساخت های فیزیکی لازم برای تجارت ایفا می نمایند (جاده، خیابان، سیستم آبرسانی، رفت و آمد ساده و روان و ...). کسب و کارها به طور عام و کارآفرینی به طور خاص به این سیستم ها نیازمند است (Lordkipanidze, 2005).

نتیجه گیری

امروزه صنعت گردشگری به ویژه گردشگری روستایی از جایگاه ویژه ای برخوردار است و تنها یک صنعت به شمار نمی آید بلکه از صنایع متعدد و از حجم وسیعی از فعالیت های مختلف اقتصادی تشکیل گردیده است که می توان به شغل هایی همچون هتل داری، رستوران داری، امکانات اقامتی، تفریحی، حمل و نقل و غیره اشاره نمود. در حالی که بررسی ها و تحقیقات در این مورد نشان دهنده این موضوع است که از چنین فرصت هایی استفاده نمی شود. با استناد به موارد گفته شده می توان کارآفرینی را راهکاری برای کاهش مشکلات موجود به شمار آورد.

با توجه به اینکه در سال های اخیر کارآفرینی در ایران مورد توجه قرار گرفته و اخیرا سیاست های تشویقی در امر کارآفرینی گردشگری در زمره اولویت های اجرایی قرار دارد متاسفانه به گام اولیه پیاده سازی این سیاست ها که بررسی بسترها و الزامات کارآفرینی می باشد توجه چندانی به عمل نیامده است. علاوه بر این، حمایت از کارآفرینان باید از طریق فراهم کردن فاکتور های انگیزشی همچون مشوق ها یا حمایت های مالی، تعلیم و تربیت و آموزش مورد توجه قرار گیرد. این فاکتور ها می توانند در مراحل اولیه فعالیت هایشان و همچنین در ایجاد خدمات گردشگری منحصر به فرد و در توسعه پایدار گردشگری کمک کنند. و نیز باید سیاست هایی را که می توانند به ایجاد آگاهی های عمومی در باره فواید و منافع کارآفرینی در اقتصاد و جامعه کمک کند، ترویج داده شود. با توجه به ادبیات موضوع توجه به موارد زیر می تواند در تاثیر گذاری بهتر عوامل جهت ارتقای سطح کارآفرینی در گردشگری روستایی نقش بارزی داشته باشد :

- 6- اجرای فعالیت های ترویجی نظیر برگزاری کنفرانس ها و جشنواره ها ابزار مناسبی به منظور فرهنگ سازی و نهادینه نمودن توجه به کارآفرینی و ایجاد اشتغال مولد در جامعه و ایجاد پیوند بین چهار حلقه مهم فرایند کارآفرینی (ایده پردازی، منابع مالی، طراحی کسب و کار و اجرا) است.
- 7- در اختیار گذاشتن وام های کم بهره و بلند مدت و معافیت های مالیاتی کارآفرینان
- 8- قانون گذاری به منظور هدایت کارآفرینی در مرحله عمل
- 9- تشویق کارآفرینان به منظور نهادینه سازی کارآفرینی
- 10- فراهم کردن زیر ساخت های مناسب جهت رونق گردشگری روستایی و ارتقای سطح کارآفرینی
- 11- تدوین سیاست های مشوق کارآفرینی و خصوصی سازی در حوزه گردشگری روستایی
- 12- روان سازی قوانین مربوط به ایجاد کسب و کارهای جدید در حوزه گردشگری روستایی

منابع:

- 1- گرجی، معصومه، کارآفرینی گردشگری و تاثیر آن بر توسعه مقصد، مجله مرکز گردشگری علمی-فرهنگی دانشجویان ایران
- 2- هاشمی، جلیل، 1386، عوامل محیطی اثر گذار بر کار آفرینی و ارائه مدلی برای آن
- 3- غنیان، منصور، 1389، تبیین راهبرد های توسعه گردشگری: کارآفرین روستایی، مطالعه منطقه اورامان، رساله دکتری تخصصی در رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران صص 18-2
- 4- فیض بخش، بقی یاری، 1383، درآمدی بر جهان گردی، دانشگاه صنعتی شریف
- 5- مقیمی، سید محمد، 1383، کارآفرینی در نهاد های مدنی، انتشارات مرکز کارآفرینی، دانشگاه تهران
- 6- داسل ویل، راجر، ترجمه اعرابی سید محمد، داوود، ایزدی، 1378، مدیریت گردشگری، دفتر پژوهشهای فرهنگی، تهران.
- 7- استعلاجی، ع و م، خوشنیت، 1391، شناخت توانمندیهای گردشگری و ارائه الگوهای بهینه توسعه گردشگری از دیدگاه جغرافیای کاربردی، فصل نامه علمی-پژوهشی انجمن جغرافیای ایران، سال دهم، شماره 34، صص 251-275
- 8- الوانی، س. پیروز، نوبخت. م. فرایند (1385)، مدیریت جهان گردی، تهران، انتشارات پژوهشهای فرهنگی.
- 9- نجفی توه خشکه، پری، آزادی، سیامک، 1391، اهمیت ترویج کارآفرینی در صنعت گردشگری، کنفرانس ملی کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان.
- 10- هال، کالین و جنکینز، جان ام، 1378، سیاست گذاری جهانگردی، ترجمه سید محمد اعرابی و داوود ایزدی، انتشارات دفتر سازمان پژوهشهای فرهنگی
- 11- کاظمی، مهدی، 1385، مدیریت گردشگری، انتشارات سمت
- 12- منصور. غنیان، ف. خانی، ل. بقایی، (1390)، ارزیابی فضای کارآفرینی در گردشگری روستایی مطالعه موردی روستای اورامان، مجله پژوهشهای روستایی، سال دوم، صص 99 - 123
- 13- Lordkipanidze, M., Brezet, H., Backman, M., 2005, The Entrepreneurship Factor in sustainable Tourism Development, jurnal of cleaner production No. 13, pp. 787-798
- 14- Mcintosh, Robert. W, Goeldner, Charles, Rand Ritchie, R. Brent. (1995). Tourism, Principles, practices, philosophies, United states of america: John Wiley & sons, Inc.
- 15- Dables, H. (2000). Tourism & Small Enterprises & Community Development, Tourism & Sustainable Community Development, Edited By Derek Hall & Greg Richards
- 16- Morrison, A. (2006). A contextualization Of Entrepreneurship. International Journal Of Entrepreneurial Behaviour & Research, Vol.12 No.4, 192-204

Entrepreneurship in rural tourism for rural development strategy

Kaivansaberi*¹, Dr, saeid gholamrezaei², saman rahimi³, ehsankhosravi⁴

¹ rural development student at the Lorestan University, ² Rural Development Assistant Professor at the Lorestan University, ³ Rural Development student at the University Yasooj, ⁴ rural development student at the Lorestan University

Abstract

Entrepreneurship is the engine of development. Three important causes of attention draw to entrepreneurship is wealth creation, technology development and productive job creation. In this regard, tourism is one of economic sectors which because of necessity of relation between tourist as explorer man, venture and nature highly depend on the degree of entrepreneurship participation. Importance of entrepreneurship on wealth creation and tourism as potential instrument for distribution and redistribution of wealth in all society levels, looks as incorporative entrepreneurship in rural tourism sector can help as effective factor on development and empowering the local rural society. In this paper by attention to concepts and features of entrepreneurship and tourism, study the entrepreneurship development necessity and recommendations for entrepreneurship level incorporation with tourism industry. The research methodology of the study is review study by official and academic references domestic as well as international databases has been used.

Key Words: Tourism Development, Entrepreneurship, Rural Tourism